

Wandelsportvereniging Groot Gestel

GPS route 115, Engelermeer- Fort Isabella - Moerputtenbrug 21,7 km

*Start op de parkeerplaats bij het Engelermeer
Pauze bij Fort Isabella*

HET ENGELERMEER

Het Engelermeer is genoemd naar het nabijgelegen plaatsje Engelen, dat ten oosten van het meer aan de Dieze ligt. De plas is waarschijnlijk een restant van een oude stroomgeul van de Maas van vóór de 13^e eeuw. Na de Tweede Wereldoorlog werd de plas aanmerkelijk vergroot door uitgebreide zandwinning. 's-Hertogenbosch wilde meer natuur in en om de stad realiseren, voor een groene klimaatbestendige stad. Inmiddels heeft de plas bijzondere natuurwaarden. Een 58 ha groot deel aan de noordoostzijde, is natuurgebied onder verantwoordelijkheid van Staatsbosbeheer. Je vindt hier de restanten van een eendenkooi, die nu nog in gebruik is als tel- en ringstation en rustgebied voor watervogels. In de loop van de jaren werden er problemen ervaren in verband met de waterkwaliteit. Door de aanwezigheid van vervuilende stoffen, nam de ecologische waarde af. Om de waterkwaliteit te verbeteren werden er rietoevers aangelegd en werd slib uit het meer verwijderd. In het moerasbos staan geiten die het geheel dichtgroeien van het gebied tegen moeten gaan. Door het verdwijnen van de zanddepots, werd een tiental jaren geleden, een kunstwand geplaatst om de oeverwaluw te behouden. Bovendien werd er een vleermuiskelder aangelegd. Het Engelermeer kan voorzien in een flink aantal vrijetijdsbehoeften. Op steenworp afstand liggen immers verschillende woonwijken, waaronder de bijzondere woonwijk Haverley (181 ha) met zijn 18 holes golfbaan.

Er kwamen faciliteiten zoals stranden, speelweiden en picknickplaatsen, waardoor het een geliefde bestemming werd voor zwemmen, zonnebaden en andere recreatieve activiteiten. Ook is er plaats voor een naaktstrand. Twee jaar op een rij werd dat door Blootkompas uitgeroepen, tot het beste naaktstrand van Nederland. De 425 leden van de vereniging verkeren daarover in feestelijke stemming en "zijn daar maar wat blij mee!"

Op 4 januari 2007 kreeg het Engelermeer landelijke bekendheid, omdat er een lijkje van een pasgeboren baby werd gevonden. De burgemeester van 's Hertogenbosch noemde het meisje Engel van 't Meer, zodat zij niet naamloos werd begraven.

Tot slot in het voorjaar huist er al diverse jaren een "broedse Terror" buizerd, die het menig hardloper of fietser knap lastig kan maken. Hou daarom maar een petje achter de hand....

Fort Isabella

De 80 jarige oorlog was een strijd in de Nederlanden van 1568 tot 1648. Het was een opstand tegen de Spaanse katholieke machthebber. Aanleiding: de invoering van een belastingmaatregel en de harde vervolging van de protestanten. Gedurende het Twaalfjarig bestand (1609-1621) was er een wapenstilstand.

Tijdens dit bestand, waren de Nederlanden bang, dat de Spanjaarden vlug hun troepen zouden versterken. Om daarna genadeloos toe te slaan. Dus, besloten de katholieke Bosschenaren, dat er vestingwerken moesten komen ter verdediging. Zo werd fort Isabella gebouwd- een vijfhoekige schans met vijf bastions. Samen met Fort Sint-Anthonie moest dit de zuidkant van 's-Hertogenbosch beschermen. Deze stad met zijn strategische ligging was een van de sterkste schakels in de Spaanse omsingeling. Het lukte de protestantse Frederik Hendrik, (de stededwinger) de stad volledig te omsingelen en in te nemen in 1629 (Beleg). Tijdens de

omsingeling hadden de Staatse -protestantse- troepen fort Isabella ingenomen en een gedeelte vond hier inkwartiering. Frederik Hendrik had zijn intrek genomen op Kasteel Maurick. Gedurende volgende jaren werd het fort regelmatig verbeterd. Het wachthuis met de onderpoort had de bijnaam De Puist (1769). De buitengracht werd in 1886 opgeofferd toen het Drongelens Kanaal gegraven werd.

Samengevat: Op Fort Isabella beleef je meer dan 400 jaar geschiedenis op deze plek. Het fort verdedigt vanaf de 17^e eeuw de stad 's Hertogenbosch tegen de Hollanders, biedt later bescherming tegen de oprukkende Fransen en opstandige Belgen. In de 20^e eeuw wordt het oude fort omgevormd tot de Isabellakazerne. Daar was het roemruchte Regiment Wielrijders gelegerd, dat dapper weerstand boot tegen de Duitse invallers. Tussen 1993 en 2012 was het Asielzoekerscentrum Vught er gevestigd.

Op dit moment wordt fort Isabella getransformeerd tot een buitenstad met een mix van wonen, werken, recreatie en educatie. Maar tijdens dit gehele proces zie je dat getracht wordt de zichtbare historie van Fort Isabella weer in oude glorie te herstellen.

Fort Isabella wordt omringd door rijke natuurgebieden zoals De Gement, de Vughtse Heide en de Bossche Broek.

De naam Isabella is afkomstig van aartshertogin Isabella, hertogin van Brabant en dochter van de Spaanse koning Filips II.

Zie voor deze route de GPS track op:

<http://www.wsv-gg.nl/onze-routes/gps-routes>

